Theater Na de Dam
Atelier

WAT WE GEZIEN HEBBEN

Thema's: dodenmars, intergenerationeel trauma, Jodenvervolging, terugkeer

Locatie: Amsterdam Noord, Nederland

Door: Lisa Giezen

Deze tekst is geïnspireerd op een gesprek met Jaap, die jong was ten tijde van de Tweede Wereldoorlog maar nog vol zit met verhalen.

PERSONAGES	Catherina Zarah (Dit zijn de makers en spelers van het project)

ZARAH	Ja.. Toen was de oorlog voorbij

Ze kijken elkaar aan, ze weten wat nu gaat komen. Zarah pakt nog een stoel en zet deze neer tijdens haar tekst.

CATHERINA	En dan word je teruggegeven aan je vader
ZARAH	Als een bezit dat terug moet naar de rechtmatige eigenaar

Tijdens haar tekst zet Catherina voor Zarah nog een stoel neer voor de moeder

CATHERINA Je moeder is er niet meer
Of eigenlijk moet ik zeggen
Je moeder is vermoord
Je ouders zijn verraden, opgepakt door mannen in uniformen,
Meegenomen, vervoerd als vee naar kamp Auschwitz
In Polen
En je moeder heeft dat niet overleefd
Dus ze is vermoord

ZARAH Je vader is teruggekomen
Onder de vlektyfus
Opgenomen in het ziekenhuis
Maar teruggekomen
Hoe hij dat voor elkaar gekregen heeft, leer je later pas
Maar nu zitten jullie met elkaar opgescheept
Een voor jouw vreemde man

CATHERINA En een voor hem vreemd kind
Hij wist niet zo goed wat hij met je aan moest
Jullie herkenden elkaar niet

ZARAH Voor jou was deze man compleet raar

CATHERINA Raar?

ZARAH Ja, vreemd
Het was een totaal vervreemdende ervaring
Je had al ouders
Maar iedereen vertelde je nu, dat dit je vader was

CATHERINA En omdat je je als kind constant hebt aangepast
Je als modelkind hebt gedragen

ZARAH Hebt moéten gedragen
Want je voelde dat je niemand tot last mocht zijn

CATHERINA Veroorzaakte je nu

ZARAH & CATHERINA Terreur

Muziek: iets met drums. Zarah en Catherina zetten overal stoelen op hun kop en maken een chaos in beeld

CATHERINA Kijk weet je wat het is Iedereen mocht hem
Hij was sociaal, behulpzaam
Hij was de huisarts die letterlijk dag en nacht voor iedereen klaar stond

ZARAH Voor de Joodse mensen die terugkeerden uit de kampen was zijn praktijk hier op het Mosveld in Noord vrijwel de enige plek waar ze echt begrepen werden

CATHERINA Tuurlijk, hij had het zelf ook allemaal meegemaakt

ZARAH Ja.. jouw vader had 7 concentratiekampen overleefd
is terug komen lopen
ook wel bekend als de dodenmars
omdat nouja
veel mensen die tocht niet overleefde
maar jouw vader
die kwam terug

CATHERINA Jouw biologische vader, was voor velen een held
Een reddingsboei, waar mensen zich aan vastklampten

ZARAH Ja kijk, Joodse mensen werden bij hun terugkeer over het algemeen nou niet heel hartelijk ontvangen.
Jouw vader stond ze bij In de Joodse gemeenschap stond hij bekend als ‘de klaagmuur’

CATHERINA Een onmisbaar vertrouwenspersoon voor lotgenoten

Zarah kijkt naar Catherina, Catherina gaat zitten op een stoel

CATHERINA Jij was een dwars kind
Jij luisterde niet
Jij was recalcitrant
Je kon niet goed leren
deed niet je best op school

ZARAH Dus je stopte vroegtijdig het lyceum
En ging op je 16e de marine in

CATHERINA Daar kon je prima luisteren

ZARAH Ja de discipline die daar van je gevraagd werd, deed je goed

CATHERINA En je kon prima leren

ZARAH Ja, je bleek zelfs een uitzonderlijk goed lange-termijn geheugen te hebben

CATHERINA Maar thuis werd je niet geloofd
Je kon niks goed doen
Het was altijd onzin
Alles wat je zei
Was altijd onzin

ZARAH Waar je vader in de buitenwereld een luisterend oor was
Was hij binnenshuis gesloten

CATHERINA Hij heeft je pijn gedaan
Dat heb ik gezien
in hoe je het ons vertelde
toen we bij je aan tafel zaten
het bleef nog heel lang in m’ n hoofd hangen
Ik heb daarna een stukje geschreven:

Papa luistert wel naar mijn stem, maar papa hoort de woorden niet. Papa kijkt wel naar me, maar papa ziet niet hoe ik me voel. Papa luistert naar me en kijkt naar me, maar hij begrijpt me niet en hij gelooft

me niet. Ik wil weten hoe het kan dat papa luistert, maar me niet hoort, hoe het kan dat hij kijkt, maar me niet ziet. Maar altijd als ik papa iets vraag, is zijn antwoord kort, te kort, en weet ik dat hij geen langer antwoord zal geven. Dus hij zal waarschijnlijk blijven luisteren, blijven kijken, maar me nooit echt begrijpen, en me nooit echt geloven. En ik zal me blijven afvragen waarom papa me nooit echt hoort, me nooit echt ziet, en nooit echt wil begrijpen.

ZARAH We kunnen het ons eigenlijk niet voorstellen. Als ik eerlijk ben niet echt hoe het was, hoe het geweest moet zijn voor jou.
Maar we hebben je wel gezien. We hebben gezien wat het met je gedaan heeft. We hebben gezien wat het nu nog met je doet. Hoe lang de pijn nog doorwerkt van een vader die je niet zag die door alles wat hij weer had meegemaakt jou waarschijnlijk niet kon zien.

CATHERINA Dankjewel Jaap
Voor je eerlijke verhaal en dat we naar je mochten kijken.

Zarah draait stoel om naar publiek, een foto van Jaap wordt zichtbaar

In mei 2026 speelde de voorstelling ’Wat we gezien hebben’ in Amsterdam Noord, als onderdeel van het programma georganiseerd door 4-5 mei comité Amsterdam Noord-West. *Op 4 mei tijdens de herdenkingsbijeenkomst. Op 5 mei als onderdeel van de bevrijdingsmaaltijd* (regie: Lisa Giezen).

© 2026 Atelier van Herinnering